

Irtoaako muovisista vatkauskulhoista ja leikkuulautoista mikromuovia?

Pinja Näkki
Erikoistutkija, FT
PlastTalk: Muovit keittiössä 26.10.2026

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

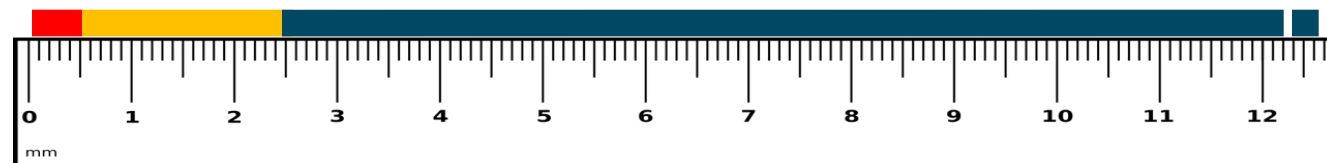
Euroopan unionin
osarahoittama

Mikromuovit

- Synteettisiä kiinteitä polymeerejä, jotka ovat kooltaan alle 5 mm kokoisia
  - Suuri materiaalikirjo!

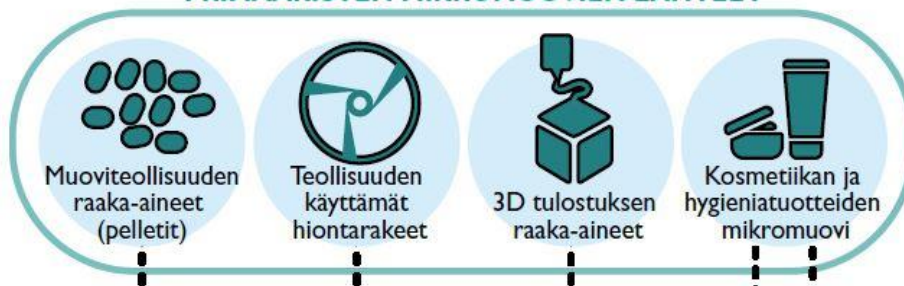

MIKRO- MESO- MAKROMUOVI

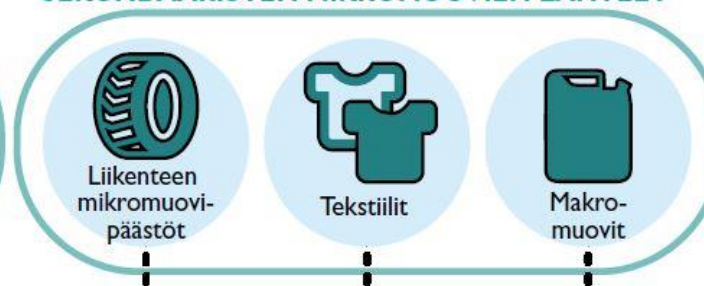

- Jaetaan syntytapansa mukaan kahteen luokkaan
  - Primaarimikromuovit: valmistettu tarkoituksella pieniksi
  - Sekundaarimikromuovit: muodostuneet kulutuksen tai haurastumisen kautta isommista muovikappaleesta

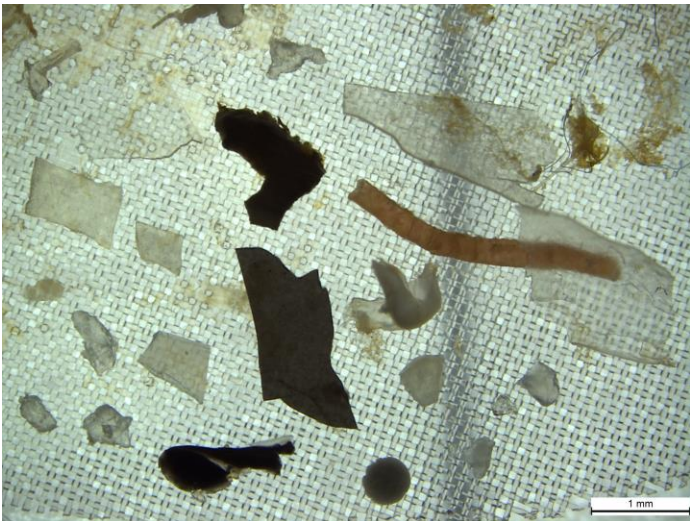
PRIMAARISTEN MIKROMUOVIENTEN LÄHTEET

SEKUNDAARISTEN MIKROMUOVIENTEN LÄHTEET

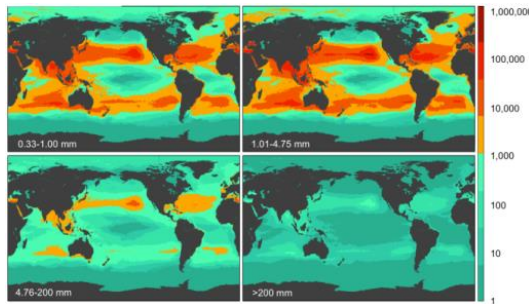
Esimerkkejä mikromuoveista

KUVAT: PINJA NÄKKI,
JYRI TIRRONIEMI

Mikromuovit ympäristöongelmana

Laaja levinneisyys

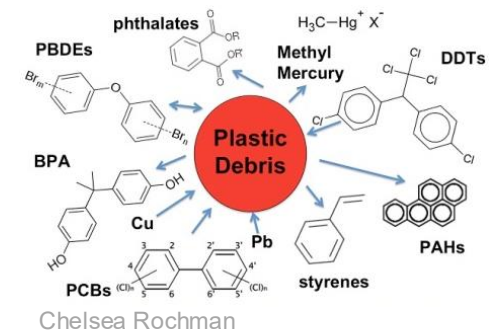
Maximenko et al. 2014

Pääsy ravintoverkkoon

Setälä et al. 2014

Haitalliset aineet

Chelsea Rochman

Hidas hajoaminen

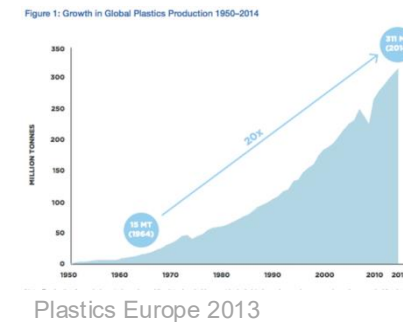
CC0

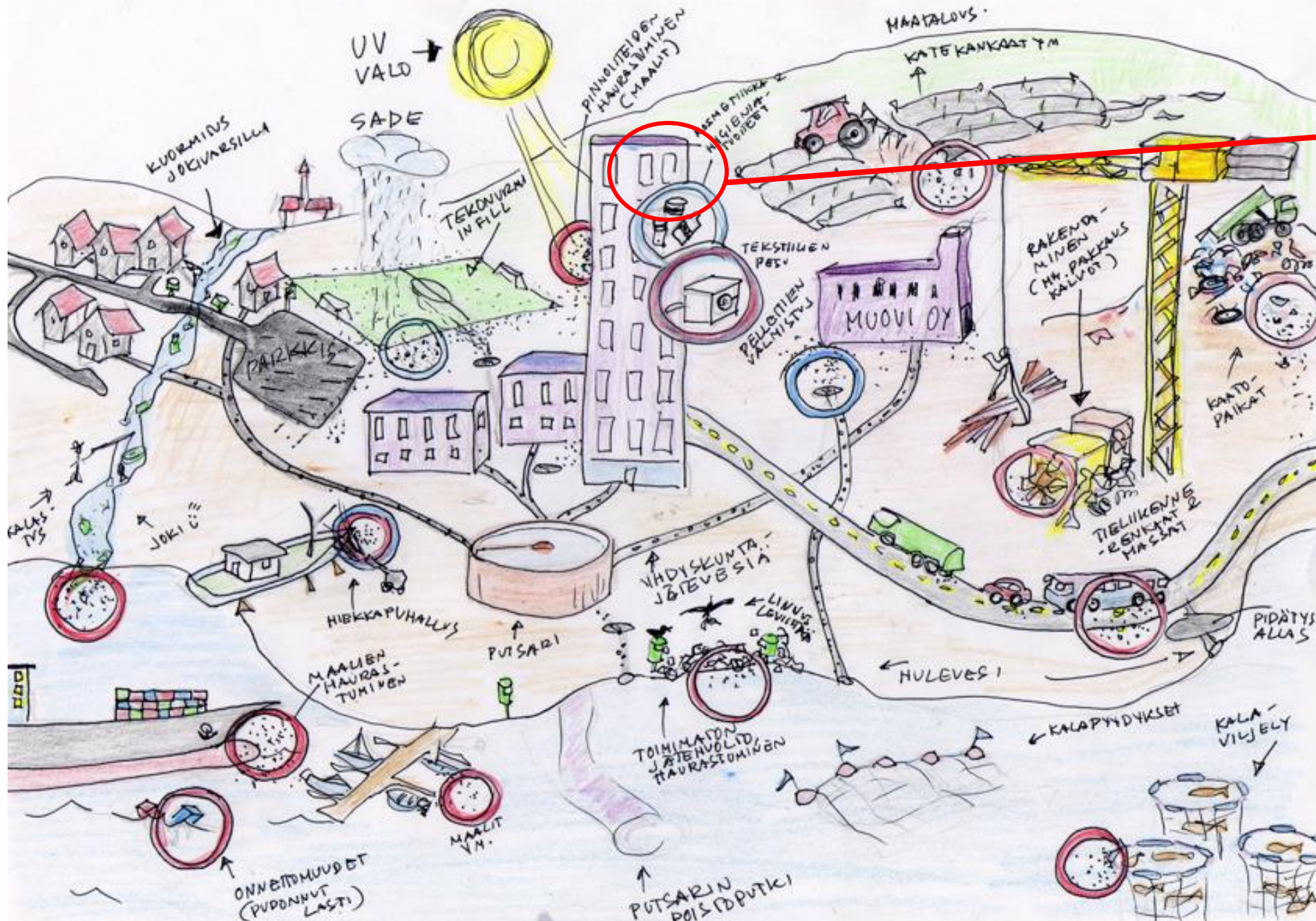
Mahdotonta poistaa

Pinja Näkki

Määrän kasvu

- Tekstiilit
- Vaatteet
- Verhot
- Huonekalut
- Matot
- Astiat
- Leikkuulaudat
- Säilytysastiat
- Pesuvälineet
- Lelut
- Harjat
- Maalit
- Pinnoitteet
- Hygieniatuotteet
- Kosmetiikka
- Pesuaineet
- Siivoustuotteet
- Lattiamateriaalit

Muovituotteet keittiössä

- Edullisia
- Kestäviä ja kevyitä
- Helppo puhdistaa, soveltuvat konepesuun
- Helposti saatavilla
- Esimerkkejä tuotteista:
  - Leikkuulaudat
  - Muovikulhot
  - Säilytysastiat
  - Vispilät, kauhat, lastat
  - Läviköt
  - Lasten astiastot ja aterimet

KUVA: GRATUIT (CC BY 3.0)

Tutkimus keittiövälineistä irtoavista mikromuoveista

KUVA: ANNI JYLHÄ-VUORIO

- Tavoitteena jäljitellä tavanomaisia ruoanvalmistuksen työvaiheita ja selvittää
  - Kuinka paljon keittiövälineistä irtoaa mikromuovia?
  - Vaikuttaako keittiövälineen ikä irtoavien mikromuovien määrään?
- Kaksi eri skenaariota ja tutkimusta
  1. "Kermavaahdon vatkaus" → tutkimuskohteena muovikulho
  2. "Keiton valmistus" → tutkimuskohteena leikkuulauta
- Molemmissa tausta-ajatuksena tutkia nimenomaan niitä mikromuoveja, jotka päätyvät ruokaan ruoanvalmistuksen yhteydessä

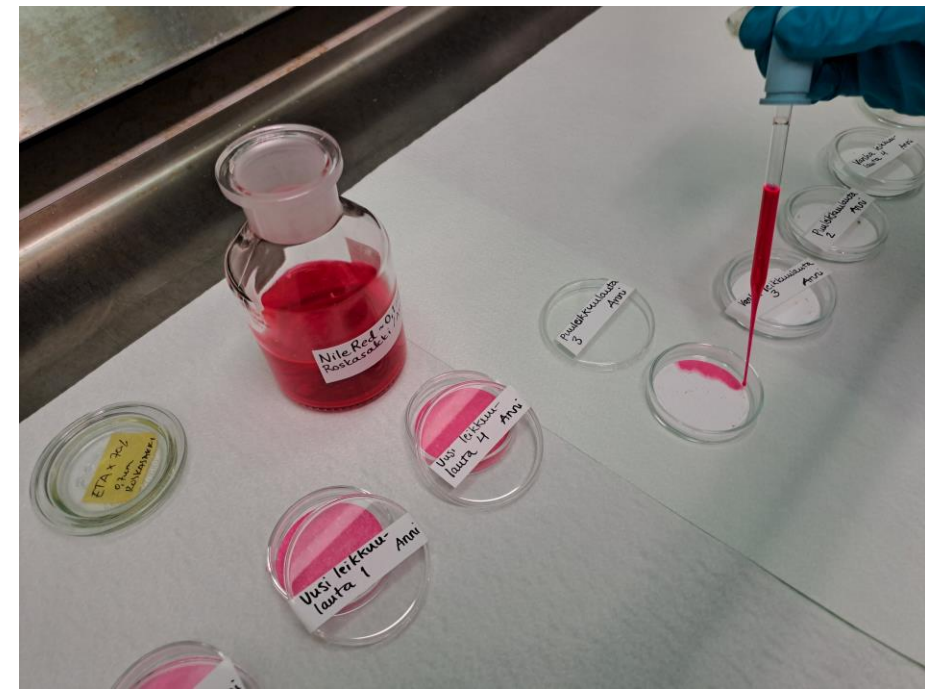

1. "Kermavaahdon vatkaus"

- Kolme kulhoa: uusi ja vanha* muovikulho (PP) sekä lasikulho
- Toteutus:
  - Ultrapuhdasta vettä (Milli-q) vatkattiin 2 min sähkövatkaimella
  - Vatkauksessa käytetty vesi ja työvälineet huuhdeltiin suodattimelle
  - 4 näytettä / kulho
- Suodattimet värjättiin fluoresoivalla väriaineella (Nile red) ja valokuvattiin mikroskoopin kautta menetelmällä, joka paljastaa muovihiukkaset niihin tarttuneen väriaineen fluoressissignaalin avulla (=epifluoresenssimikroskopia)

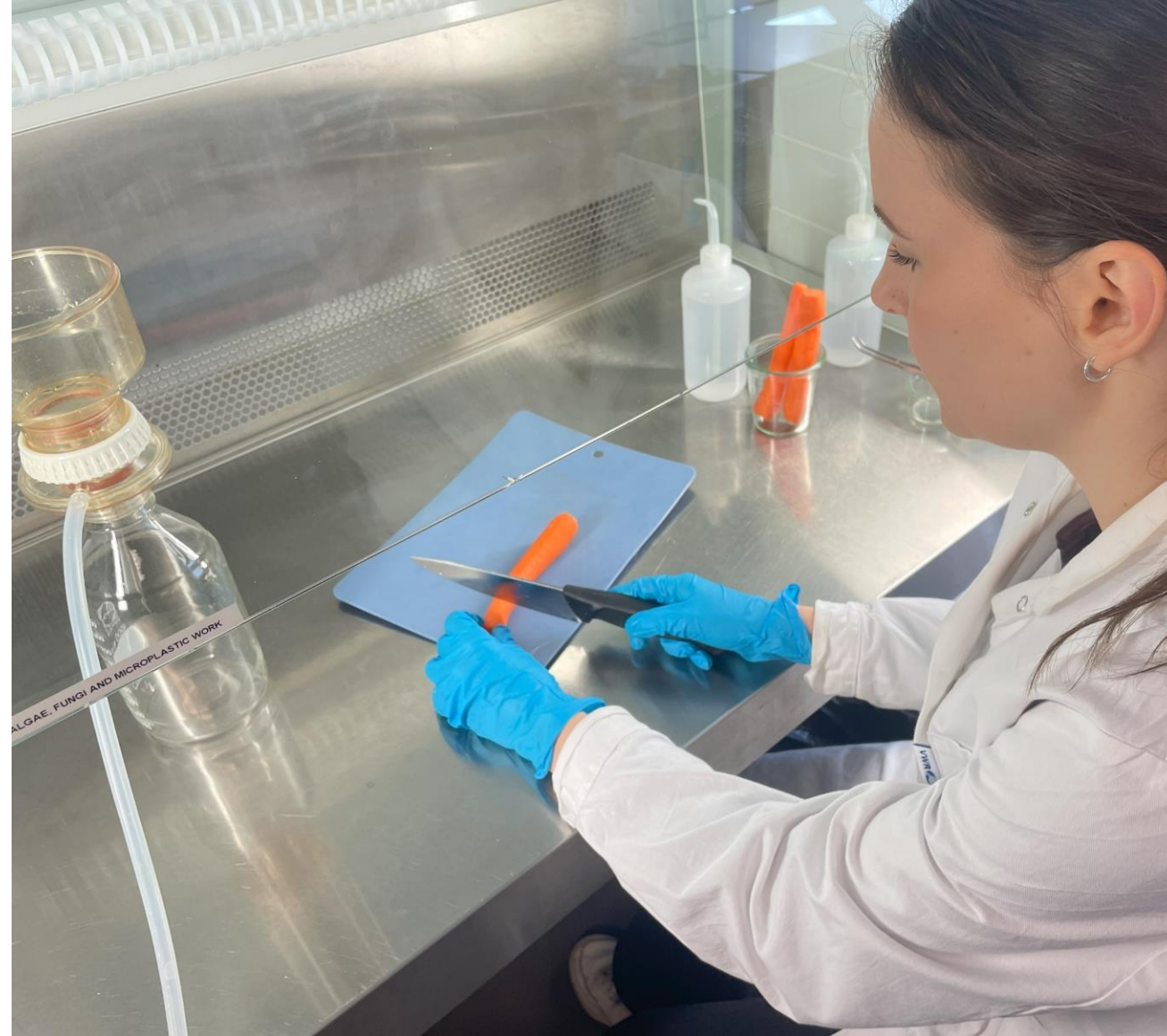
KUVAT: ANNI JYLHÄ-VUORIO

*Ostettu vuonna 2009

2. ”Keiton valmistus”

- Kolme leikkuulautaa: uusi ja vanha* muovinen (PE) sekä puinen leikkuulauta
- Toteutus:
  - 3 porkkanaa leikattiin 15 palaan
  - Palat siirrettiin leikkuulaudalta veitsellä kattilaan
  - Porkkananpalat ja kattilan sisäpinta huuhdeltiin suodattimelle
  - 4 näytettä / lauta
- Suodattimet käsiteltiin samoin kuin ”kermavaahdon vatkaus” -kokeessa

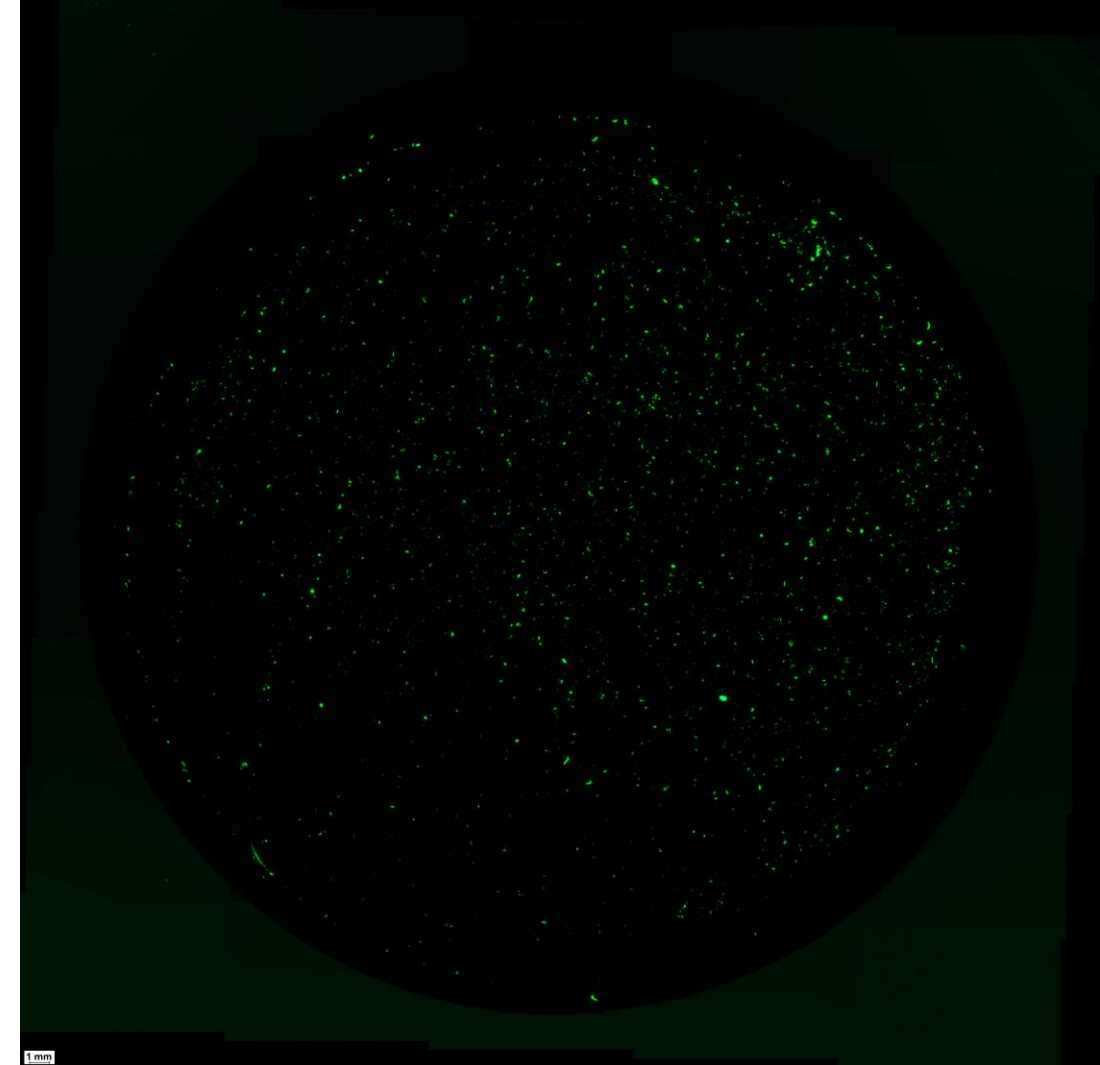

KUVA: PINJA NÄKKI

* Käytetty nelihenkisessä perheessä vähintään 3 vuotta

Tulokset

- Sekä uusista että vanhoista keittiövälineistä irtosi mikromuovihiukkasia, vanhoista eniten
- Tunnistettut hiukkaset jaettiin kolmeen kokoluokkaan:
  - 20–100 μm
  - 100–500 μm
  - >500 μm
- Vatkauskulhoista irtosi enemmän mikromuoveja kuin leikkuulaudoista, ja irronneet mikromuovit olivat keskimäärin pienempiä

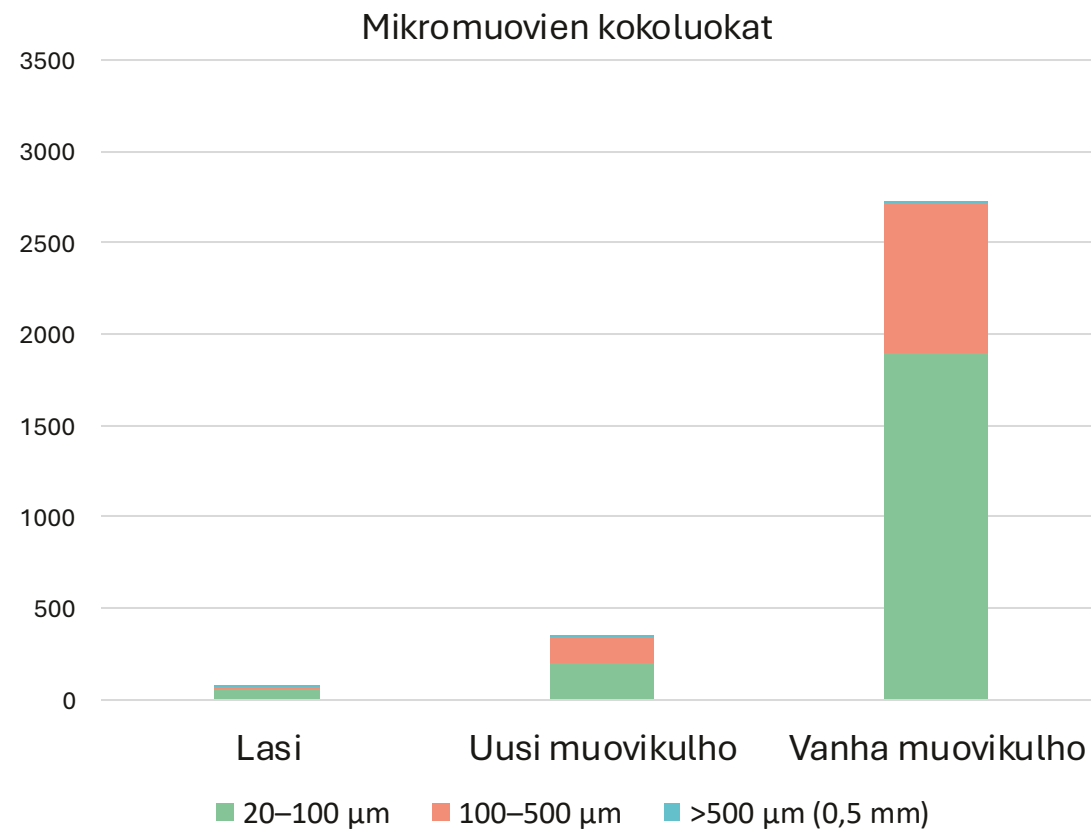
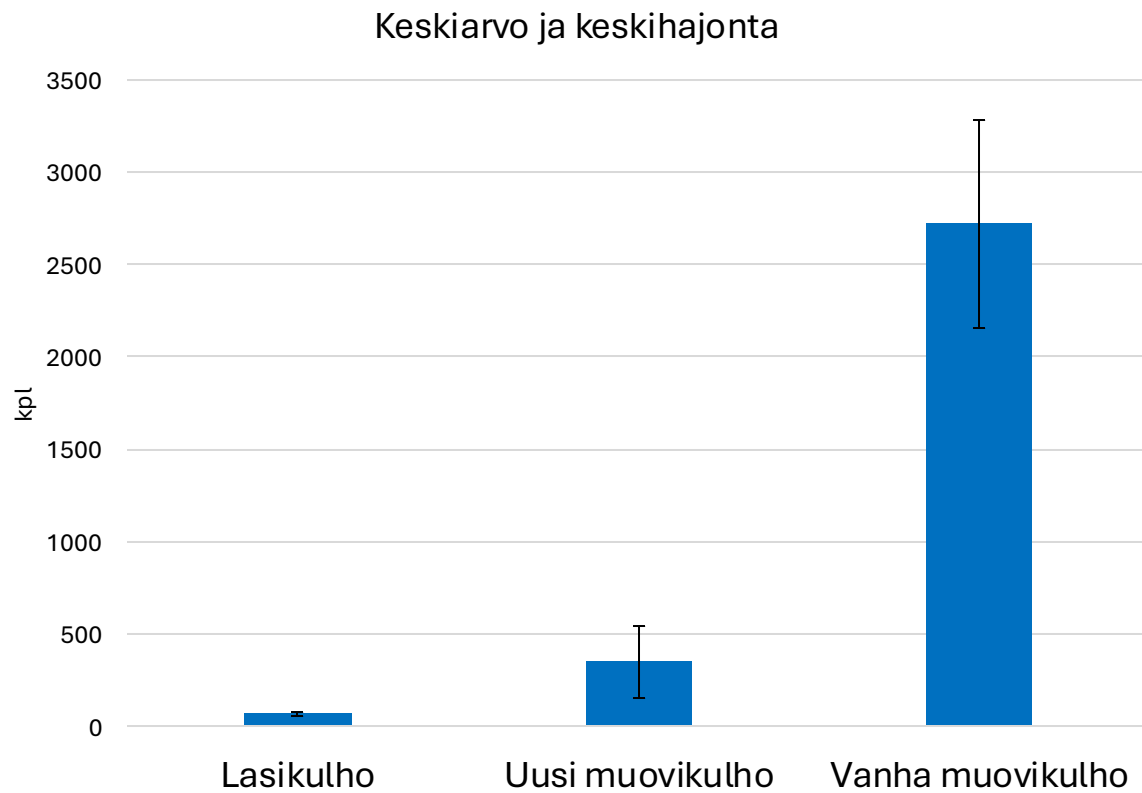
Näyte vanhasta muovikulhosta. Mikromuovit hohtavat kuvassa vihreinä pisteinä.

KUVA: ANNI JYLHÄ-VUORIO

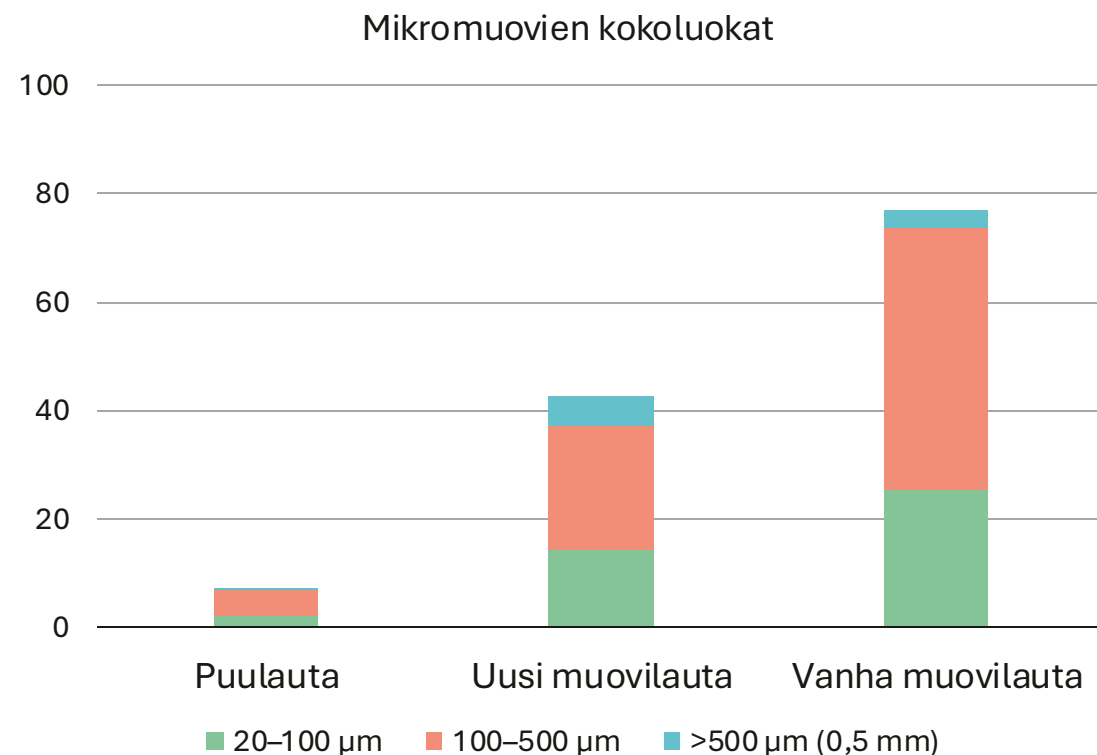
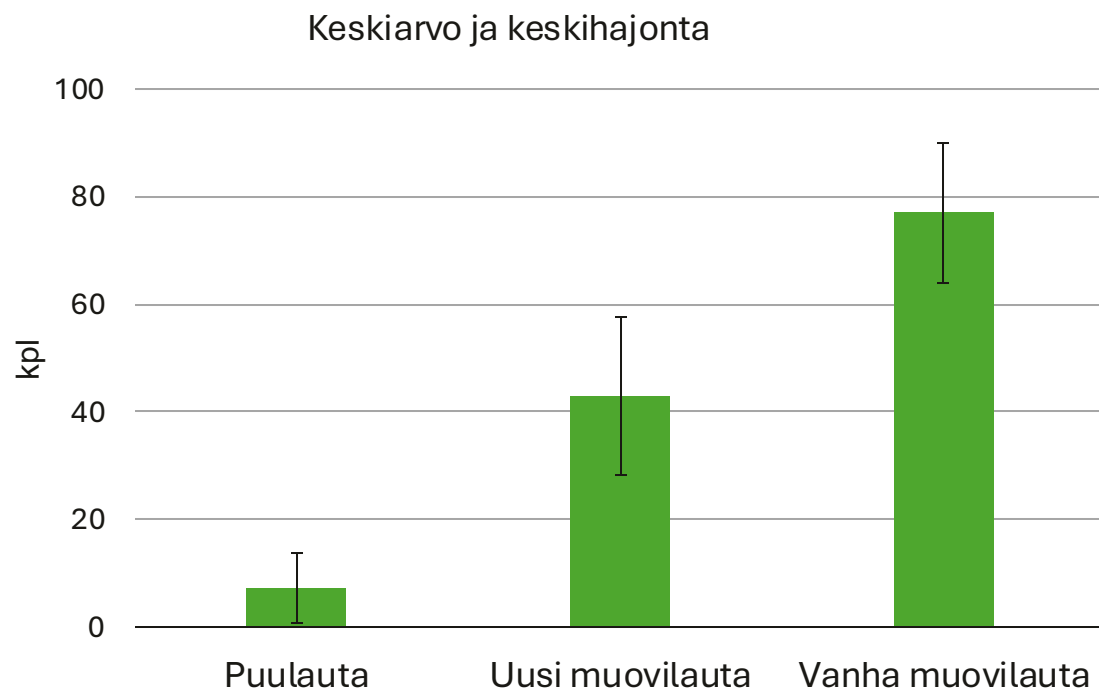

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Kulhojen mikromuovitulokset

Leikkuulautojen mikromuovitulokset

Johtopäätökset

- Muovituotteiden kuluessa niistä irtoaa ruoanvalmistuksen yhteydessä enemmän mikromuovia
  - Havainto yhteneväinen tutkimuksen kanssa, jossa muoviastioissa lämmitetty, jäähdytetty, leikattu, vispattu ja säilytetty ruokaa (Cole *et al.* 2024)
- Myös uusista muovisista keittiövälineistä irtoaa mikromuovia
  - Havainto yhteneväinen muiden tutkimusten kanssa (Cole *et al.* 2024; Jander *et al.* 2022)
- Tutkimusaineisto on pieni, sen perusteella ei voi tehdä yleistyksiä kaikista keittiövälineistä irtoavista mikromuoveista
- Mikäli haluaa välttää mikromuovien päätymistä ruokaan, kannattaa kiinnittää huomiota keittiövälineiden kuntoon ja materiaaleihin

Lisätietoa mikromuovien lähteistä sekä niiden ympäristö- ja terveysvaikutuksista

Selonen ym. 2025
<http://hdl.handle.net/10138/596679>

Fjäder ym. 2022
<http://hdl.handle.net/10138/344374>

Esityksessä viitattut muut tutkimukset:

Cole *et al.* (2024) Microplastic and PTFE contamination of food from cookware, *Science of The Total Environment*, Volume 929, 172577, <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2024.172577>

Jander *et al.* (2022) Release of microplastics from reusable kitchen plasticware and generation of thermal potential toxic degradation products in the oven, *Applied Sciences*, 12, 2535, <https://doi.org/10.3390/app12052535>

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Pohjois-Karjala

**Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute**

Kiitos!

pinja.nakki@syke.fi

Anni Jylhä-Vuorio
Tutkija

Pinja Näkki
Erikoistutkija

Outi Setälä
Johtava tutkija